

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงทำนาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการสนับสนุนจากสามี การสนับสนุนจากครอบครัว และปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ รายได้ครอบครัว ลักษณะครอบครัวและประสบการณ์เลี้ยงดูเด็กก่อน ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงบทบาทมารดาวัยรุ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นมารดาหลังคลอดครั้งแรกที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ที่นำบุตรอายุ 4 เดือน - 1 ปี มารับวัคซีน ณ แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นมารดาหลังคลอดครั้งแรกที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี
2. สามารถเข้าใจภาษาไทยได้ดี
3. ยินยอมเข้าร่วมการศึกษา โดยลงนามในแบบยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
4. บุตรไม่มีภาวะผิดปกติ
5. อยู่ด้วยกันกับสามี

เมื่อพบมารดาที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดก็จะเข้าพบเพื่อแนะนำตัว และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ณ แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด โดยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis; Cohen, 1988; Cohen, Cohen, West & Aiken, 2003) เพื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ (α) .05, ค่าอำนาจการวิเคราะห์ (Power Analysis = .80, Anticipated Effect Size ขนาด Moderate Value = .15 จำนวนตัวแปรต้น = 5 และนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจาก Statistic calculator version 2.0 (Soper, 2009) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

91 คนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกอย่างน้อยร้อยละ 10 จากที่คำนวณได้ เพื่อเพื่อไว้ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 120 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 4 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของมารดาวัยรุ่นและครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว/เดือน อาชีพ ลักษณะครอบครัว และประสบการณ์เลี้ยงดูเด็กอ่อน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามการสนับสนุนจากสามี เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก อัจฉราวดี ศรียะศักดิ์ (2539) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของเชฟเฟอร์, โคนี และลาซูลัส (Schaeffe, 1981)

แบบสอบถามการสนับสนุนจากสามีของมารดาวัยรุ่นในระยะหลังคลอด มีทั้งหมด 15 ข้อ แบ่งเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ 5 ข้อ (1 - 5) เป็นข้อความด้านบวก 4 ข้อ ด้านลบ 1 ข้อ คือข้อ 3 การสนับสนุนด้านวัตถุ 5 ข้อ (6 - 10) เป็นข้อความด้านบวก 5 ข้อ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (11 - 15) เป็นข้อความด้านบวก 5 ข้อ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบ่งคำตอบเป็น 5 ช่วง ดังนี้

หมายเลข 1 หมายถึง ไม่เป็นจริงเลย คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น ไม่ตรงกับตัวท่านหรือไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่านเลย

หมายเลข 2 หมายถึง เป็นจริงบ้างเล็กน้อย คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงเล็กน้อยหรือเป็นจริงเล็กน้อยกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

หมายเลข 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงปานกลางหรือเป็นจริงปานกลางกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

หมายเลข 4 หมายถึง เป็นจริงมาก คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงมากหรือเป็นจริงมากกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

หมายเลข 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคเป็นจริงมากที่สุดหรือเป็นจริงมากที่สุดกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

ผู้ตอบแบบสอบถามนี้จะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น

การให้คะแนนเนื่องจากแบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนี้เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับข้อความดังนี้คือ

	ข้อความลักษณะบวก	ข้อความลักษณะลบ
	คะแนน	คะแนน
ถ้าเลือกหมายเลข (1)	1	5
ถ้าเลือกหมายเลข (2)	2	4
ถ้าเลือกหมายเลข (3)	3	3
ถ้าเลือกหมายเลข (4)	4	2
ถ้าเลือกหมายเลข (5)	5	1

คะแนนการสนับสนุนจากสามี เป็นคะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งฉบับถ้าคะแนนค่อนข้างต่ำ แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนจากสามีน้อย และถ้าคะแนนค่อนข้างสูง แสดงว่าได้รับการสนับสนุนจากสามีมาก

ชุดที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก อัจฉราดี ศรีะศักดิ์ (2539) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมของ เชฟเฟอร์ และคณะ (Schaefer et al., 1981)

แบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัวของมารดาวัยรุ่นในระยะหลังคลอด มีทั้งหมด 15 ข้อ แบ่งเป็นการสนับสนุนด้านอารมณ์ 5 ข้อ (1-5) เป็นข้อความด้านบวก 4 ข้อ ด้านลบ 1 ข้อ ข้อ 3 การสนับสนุนด้านวัตถุ 5 ข้อ (6-10) เป็นข้อความด้านบวก 5 ข้อ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (11-15) เป็นข้อความด้านบวก 5 ข้อ เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งคำตอบเป็น 5 ช่วง ดังนี้

หมายเลข 1 หมายถึง	ไม่เป็นจริงเลย คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นไม่ตรงกับตัวท่านหรือไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่านเลย
หมายเลข 2 หมายถึง	เป็นจริงบ้างเล็กน้อย คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงเล็กน้อยหรือเป็นจริงเล็กน้อยกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

- หมายเลข 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงปานกลางหรือเป็นจริงปานกลางกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน
- หมายเลข 4 หมายถึง เป็นจริงมาก คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นเป็นจริงมากหรือเป็นจริงมากกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน
- หมายเลข 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด คือ มารดาวัยรุ่นเห็นว่าข้อความในประโยคเป็นจริงมากที่สุดหรือเป็นจริงมากที่สุดกับความรู้สึกนึกคิดหรือความเข้าใจของท่าน

ผู้ตอบแบบสอบถามนี้จะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น

การให้คะแนนเนื่องจากแบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัวของมารดาวัยรุ่นนี้เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การให้คะแนนจึงขึ้นอยู่กับข้อความดังนี้คือ

	ข้อความลักษณะบวก	ข้อความลักษณะลบ
	คะแนน	คะแนน
ถ้าเลือกหมายเลข (1)	1	5
ถ้าเลือกหมายเลข (2)	2	4
ถ้าเลือกหมายเลข (3)	3	3
ถ้าเลือกหมายเลข (4)	4	2
ถ้าเลือกหมายเลข (5)	5	1

คะแนนการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นคะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งฉบับถ้าคะแนนค่อนข้างต่ำ แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวน้อย และถ้าคะแนนค่อนข้างสูง แสดงว่าได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมาก

ชุดที่ 4 แบบวัดการดำรงบทบาทมารดา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจาก ศรีสมร ภูมิสกุล (2543) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดการดำรงบทบาทมารดาของ เมอร์เซอร์ (Mercer, 1981)

แบบวัดการดำรงบทบาทมารดา มีทั้งหมด 52 ข้อ แบ่งเป็นความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นมารดา 33 ข้อ (ข้อ 1-33) ความพึงพอใจในบทบาทมารดา 10 ข้อ (ข้อ 34-43) และความผูกพันกับบุตร 9 ข้อ (ข้อ 44-52)

ข้อคำถามมีคำตอบให้เลือกประเมินค่า 5 ระดับ คือ

หมายเลข 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ เมื่อท่านเห็นว่าข้อความตรงกับความรู้สึก
ความคิดเห็นหรือการกระทำของท่านมาก
ที่สุด

หมายเลข 4 เห็นด้วย คือ เมื่อท่านเห็นว่าข้อความตรงกับความรู้สึก
ความคิดเห็นหรือการกระทำของท่านมาก

หมายเลข 3 ไม่แน่ใจ คือ เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าข้อความตรงกับความรู้สึก
ความคิดเห็นหรือการกระทำของ
ท่านหรือไม่

หมายเลข 2 ไม่เห็นด้วย คือ เมื่อท่านเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับ
ความรู้สึก ความคิดเห็นหรือการกระทำของ
ท่านมาก

หมายเลข 1 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ เมื่อท่านเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับ
ความรู้สึก ความคิดเห็นหรือการกระทำของ
ท่านมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

	ข้อความลักษณะบวก	ข้อความลักษณะลบ
	คะแนน	คะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

คะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา เป็นคะแนนรวมจากแบบสอบถาม

ทั้งฉบับ ถ้าคะแนนก่อนไปทางต่ำ แสดงว่า ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาน้อย และ
ถ้าคะแนนก่อนไปทางสูง แสดงว่า ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดามาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)
และความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) ดังนี้

1. ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) การหาความตรงของแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการสนับสนุนจากสามี แบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัว และแบบวัดการดำรงบทบาทมารดา ผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาล พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาสาระความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ ตลอดจนความสอดคล้องกับบริบทครอบครัวไทย

2. การหาความเที่ยง (Reliability) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของวัยรุ่น แบบสอบถามการสนับสนุนจากสามี แบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัว และแบบวัดการดำรงบทบาทมารดา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเป็นมารดาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ที่นำบุตรอายุ 4 เดือน - 1 ปี มารับวัคซีน ณ แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการสนับสนุนจากสามีมีค่าครอนบาคแอลฟาเท่ากับ 0.94 แบบสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัวมีค่าครอนบาคแอลฟาเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามการวัดการดำรงบทบาทมารดา มีค่าครอนบาคแอลฟาเท่ากับ 0.89 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยครั้งนี้ได้ตระหนักถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชน โดยผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิที่จะเข้าร่วมงานวิจัย
2. ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเอง โดยการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลเสียใดๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทุกคำตอบจะถือเป็นความลับ
3. ผู้วิจัยเข้าแนะนำตัวและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย
4. ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับรวมทั้งสิทธิในการปฏิเสธ การไม่เข้าร่วมการวิจัย หรือถอนตัวจากการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบต่อการรับการรักษาพยาบาล
5. ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลบ้านแพ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมารดาวัยรุ่นหลังคลอดครั้งแรก ณ แผนกผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรม
2. ติดต่อแผนกผู้ป่วยนอกงานกุมารเวชกรรม (คลินิกเด็กดี) โรงพยาบาลบ้านแพ้วเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลในวันจันทร์ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี เวลา 13.00 - 14.30 น.
3. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเวชระเบียน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนด
4. ผู้วิจัยขอพบมารดาที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดที่น่านุธรรมรับบริการฉีดวัคซีน เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
5. เมื่อมารดายินยอมร่วมมือในการทำวิจัยให้มารดาลงนามในใบยินยอม
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยใช้เวลาประมาณคนละ 15 นาที หลังจากนั้นผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ลักษณะครอบครัว โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
2. คำนวณค่าเฉลี่ย พิสัย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการสนับสนุนจากสามี การสนับสนุนจากครอบครัว การดำรงบทบาทมารดา และแยกเป็นรายด้าน
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปและลักษณะของครอบครัวที่เป็นข้อมูลระดับอันตรภาค (Interval Data) ซึ่งได้แก่ รายได้ครอบครัว/เดือน ลักษณะครอบครัว และประสบการณ์การเลี้ยงดูเด็กก่อน วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
4. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวทำนายทั้งหมด ได้แก่ การสนับสนุนจากสามี การสนับสนุนจากครอบครัว และปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ รายได้ครอบครัว/เดือน ลักษณะครอบครัว และประสบการณ์การเลี้ยงดูเด็กก่อน ในการร่วมกันทำนายการดำรงบทบาทมารดาวัยรุ่น ซึ่งเป็นตัวเกณฑ์โดยผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)